

Ministerstwo Sprawiedliwości

Sekretarz Stanu

Arkadiusz Myrcha

BK-VII.0520.391.2026

Warszawa, 20 sierpnia 2026 r.

Pan

Włodzimierz Czarzasty

Marszałek Sejmu

Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr **18930** w sprawie alimentów, którą złożył Pan Poseł Robert Dowhan, w pierwszej kolejności wyjaśniam, że obecne regulacje stanowią kompleksowy model dochodzenia świadczeń alimentacyjnych. System opiera się na przepisach Kodeksu postępowania cywilnego oraz ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów. W ustawach tych wprowadzono mechanizmy, które gwarantują uzyskanie na czas pieniędzy na utrzymanie i rozwój dziecka, w ramach przyjętych standardów ochrony jego praw. Nie oznacza to jednak zachwiania równowagi procesowej stron postępowania egzekucyjnego. Dłużnikowi alimentacyjnemu zapewniono możliwość obrony oraz instrumenty, które służą realizacji jego praw w toczącym się postępowaniu egzekucyjnym.

Przewidziano zarówno konieczność szybkiego i skutecznego uzyskania należnych świadczeń alimentacyjnych, jak i ochronę przed egzekucją świadczenia, które zostało wykonane, wygaśło albo z innych przyczyn nie może być egzekwowane.

Aktualne przepisy zapewniają zatem odpowiednią równowagę pomiędzy interesami obu stron postępowania. Nie ma przy tym podstaw do przyjęcia założenia, że samo wszczęcie

postępowania egzekucyjnego na wniosek wierzyciela alimentacyjnego stanowi ingerencję pozbawioną odpowiednich gwarancji procesowych po stronie dłużnika.

Poniżej przedstawiam szczegółowe odpowiedzi na poszczególne pytania interpelacji.

Ad 1

Ministerstwo Sprawiedliwości monitoruje funkcjonowanie systemu egzekucji sądowej, w tym egzekucji świadczeń alimentacyjnych. Zagadnienie prawidłowości wykonywania tytułów wykonawczych oraz ochrony praw stron postępowania egzekucyjnego jest elementem funkcjonowania całego systemu wymiaru sprawiedliwości i nadzoru nad działalnością komorników sądowych, sprawowanego przede wszystkim przez sądy powszechne.

Nie każda sytuacja, w której dłużnik kwestionuje wysokość dochodzonej należności, może być kwalifikowana jako „bezzasadne wszczęcie egzekucji”. Należy bowiem wyraźnie rozróżnić bezzasadność egzekucji od sytuacji, w której dłużnik, już po wszczęciu postępowania, przedstawia dowody spełnienia świadczenia albo podnosi inne okoliczności, które mają wpływ na zakres zobowiązania.

Postępowanie egzekucyjne jest postępowaniem wykonawczym. Zgodnie Kodeksem postępowania cywilnego (art. 776) podstawą egzekucji jest tytuł wykonawczy. Komornik wykonuje zatem istniejący tytuł wykonawczy. Nie jest uprawniony do badania zasadności i wymagalności obowiązku nim objętego (art. 804 § 1). Tym samym nie jest uprawniony do ponownego merytorycznego rozstrzygnięcia o zasadności i wysokości obowiązku alimentacyjnego ustalonego już przez sąd w postępowaniu rozpoznawczym. Nie można więc oczekiwać od komornika, aby przed wszczęciem każdej egzekucji prowadził postępowanie wyjaśniające porównywalne z postępowaniem sądowym i rozstrzygał wszelkie potencjalne spory pomiędzy wierzycielem a dłużnikiem.

Przyjęcie takiego rozwiązania prowadziłoby bowiem do istotnego spowolnienia egzekucji świadczeń alimentacyjnych. Mogłoby też godzić w interes osób uprawnionych, dla których

terminowe otrzymywanie alimentów ma często podstawowe znaczenie dla bieżącego utrzymania.

Należy rozróżnić pojęcie „bezzasadnego wszczęcia egzekucji” od sytuacji, w której egzekucja została wszczęta na podstawie istniejącego i prawidłowego tytułu wykonawczego, lecz następnie okazało się, że konkretna należność została wcześniej w całości lub w części spełniona. W tym drugim przypadku samo istnienie tytułu wykonawczego nie przesądza o możliwości dochodzenia konkretnej należności. Decydujące znaczenie mogą mieć zatem zdarzenia, które nastąpiły po powstaniu tytułu, w szczególności dokonanie zapłaty. Z tego względu ustawowy model ochrony dłużnika opiera się na połączeniu kilku instrumentów:

- możliwości wykazania wykonania obowiązku w toku egzekucji,
- skargi na czynności komornika,
- powództwa przeciwegzekucyjnego.

Ad 2

Dane statystyczne dotyczące egzekucji alimentów obejmują głównie informacje o sprawach egzekucyjnych, ich wpływie, stanie oraz skuteczności egzekucji. Ministerstwo Sprawiedliwości nie dysponuje natomiast danymi na temat postępowań, w których sąd uznał egzekucję za bezzasadną lub oddalił roszczenia wierzyciela. Brak wyodrębnionej kategorii statystycznej nie oznacza jednak braku nadzoru nad prawidłowością konkretnych postępowań. Nadzór ten sprawowany jest przez sądy powszechne.

Warto przy tym zwrócić uwagę na zasadniczą różnicę pomiędzy bezskutecznością a bezzasadnością egzekucji. Bezskuteczność oznacza sytuację, w której należne świadczenie nie zostało w określonym czasie wyegzekwowane. To kategoria, która funkcjonuje w systemie pomocy osobom uprawnionym do alimentów. Bezzasadność natomiast może dotyczyć m.in. sytuacji, w której określona należność została już spełniona albo obowiązek w określonym zakresie wygaś. Są to kategorie odmienne od siebie i dlatego nie byłoby zasadne utożsamianie danych, które dotyczą bezskuteczności egzekucji z przypadkami niezasadnego jej wszczęcia.

Ad 3

W świetle przytoczonych powyżej regulacji prawnych, nie ma dostatecznych podstaw do twierdzenia o nieskuteczności ochrony osób, wobec których niezasadnie wszczęto egzekucję alimentów, a tym samym do podjęcia prac nad zmianą przepisów w tym zakresie.

Ad 4

Obowiązujące przepisy przewidują szereg instrumentów prawnych pozwalających dłużnikowi przeciwdziałać egzekucji świadczenia, które zostało spełnione, oraz szybko dochodzić ochrony swoich praw w przypadku nieprawidłowego prowadzenia postępowania.

Kodeks postępowania cywilnego przewiduje możliwość wstrzymania przez komornika sądowego dokonania czynności egzekucyjnej w sytuacji, gdy dłużnik przed jej rozpoczęciem przedstawi niebudzący wątpliwości pisemny dowód wykonania obowiązku (art. 822 k.p.c.). Rozwiązanie to ma szczególne znaczenie w sprawach alimentacyjnych, w których świadczenia mogą być regulowane bezpośrednio pomiędzy stronami. Dłużnik, który posiada jednoznaczne dokumenty potwierdzające dokonanie płatności, może i powinien niezwłocznie przedstawić je organowi egzekucyjnemu, aby zapobiec dalszym czynnościom egzekucyjnym.

Jeżeli natomiast pomiędzy stronami istnieje spór dotyczący prawidłowości rozliczenia świadczeń, dłużnik może skorzystać ze skargi na czynność komornika (art. 767 k.p.c.). Skarga ta stanowi instrument sądowej kontroli czynności lub zaniechania komornika. Pozwala zakwestionować czynności podjęte z naruszeniem przepisów postępowania egzekucyjnego.

W sytuacji, gdy problem dotyczy już samego istnienia lub zakresu zobowiązania objętego tytułem wykonawczym, zastosowanie może natomiast znaleźć przepis, który przewiduje powództwo przeciwegzekucyjne (art. 840 k.p.c.). Na podstawie tego przepisu dłużnik może żądać pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności w całości albo w części,

jeżeli po powstaniu tytułu nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie wygasło albo nie może być egzekwowane.

Kodeks postępowania cywilnego daje również możliwość zawieszenia egzekucji komorniczej przyszłych rat alimentów na wniosek dłużnika (art. 1083 § 4 k.p.c.). To specjalne narzędzie dla dłużników alimentacyjnych, którzy mogą „uwolnić się” od bieżących działań komornika (np. zajmowania konta czy pensji co miesiąc), jednocześnie udowadniając swoją wypłacalność i dobrą wolę.

Obowiązujący system prawny nie wymaga zatem od dłużnika biernego oczekiwania na zakończenie egzekucji i dopiero następnie podejmowania działań w celu ochrony swoich praw. Przeciwnie - przewidziano środki umożliwiające reakcję już na etapie prowadzonego postępowania, a nawet na etapie jego wszczęcia.

W przypadku stwierdzenia, że w toku egzekucji wyegzekwowano kwoty, które nie były należne, kwestia ich odzyskania wymaga każdorazowo ustalenia podstawy prawnej oraz przyczyn, dla których doszło do nienależnego wyegzekwowania świadczenia. Nie można bowiem automatycznie utożsamiać każdego przypadku umorzenia postępowania egzekucyjnego z obowiązkiem zwrotu wszystkich kosztów poniesionych przez dłużnika. Ocena odpowiedzialności poszczególnych uczestników postępowania wymaga ustalenia:

- czy i kiedy świadczenie zostało spełnione,
- czy wierzyciel posiadał wiedzę o dokonanej zapłacie,
- kiedy złożono wniosek egzekucyjny,
- jakie czynności podjął komornik,
- czy czynności te były zgodne z prawem.

W określonych przypadkach zastosowanie mogą zatem znaleźć zarówno przepisy o kosztach postępowania egzekucyjnego, jak i przepisy prawa cywilnego, które dotyczą obowiązku zwrotu świadczenia nienależnego lub naprawienia szkody.

W poszczególnych sprawach egzekucyjnych, odrębnej oceny może wymagać również kwestia ewentualnej odpowiedzialności komornika sądowego na podstawie ustawy o komornikach sądowych. Jednak sam fakt wszczęcia postępowania egzekucyjnego, które okazało się następnie niecelowe, nie przesądza jeszcze o bezprawności działania komornika. Odpowiedzialność odszkodowawcza wymaga ustalenia przesłanek przewidzianych w przepisach regulujących odpowiedzialność komornika sądowego i każdorazowo wymaga oceny stanu faktycznego konkretnej sprawy egzekucyjnej.

Omówione powyżej instytucje prawne są optymalne. Z tych względów nie jest rozważane wprowadzenie mechanizmów *de facto* różnicujących sposób dochodzenia swoich praw w zależności od tego, czego dotyczyłoby roszczenie, w dodatku bez oceny argumentów każdej ze stron przez sąd.

Ad 5

W ocenie Ministerstwa Sprawiedliwości, obowiązujące przepisy zapewniają właściwy standard ochrony zarówno wierzyciela alimentacyjnego, jak i dłużnika.

Szczególny charakter świadczeń alimentacyjnych uzasadnia przyznanie wierzycielom alimentacyjnym odpowiednio skutecznych instrumentów egzekucyjnych. Alimenty służą bowiem zaspokajaniu bieżących, podstawowych potrzeb osoby uprawnionej. W przypadku świadczeń na rzecz dzieci, ich terminowe otrzymywanie pozostaje bezpośrednio związane z realizacją obowiązku rodzicielskiego.

Nie oznacza to jednak uprzywilejowania wierzyciela w sposób pozbawiający dłużnik ochrony procesowej. Przeciwnie, system przewiduje wielostopniowe mechanizmy ochronne. Dłużnik może:

- przedstawić komornikowi dowód wykonania obowiązku i skorzystać z mechanizmu przewidzianego w Kodeksie postępowania cywilnego (art. 822);
- zaskarżyć czynność lub zaniechanie komornika (art. 767 k.p.c.);

- w przypadku wystąpienia zdarzenia powodującego wygaśnięcie zobowiązania albo uniemożliwiającego jego egzekwowanie - skorzystać z powództwa przeciwegzekucyjnego (art. 840 k.p.c.);
- dochodzić odpowiedniej ochrony majątkowej w przypadku, gdy w toku egzekucji doszło do pobrania świadczenia, które nie było należne.

Mechanizmy te tworzą spójny system ochrony dłużnika. Zakres poszczególnych środków jest dostosowany do charakteru problemu występującego w konkretnej sprawie. Gwarancje i możliwości procesowe dane dłużnikom alimentacyjnym zapewniają ochronę ich praw. Istniejąca w tym zakresie równowaga jest optymalna dla wierzyciela alimentacyjnego, który znajduje się w słabszej pozycji materialnoprawnej.

Nie byłoby właściwe konstruowanie systemu egzekucji alimentów w taki sposób, aby każdorazowy wniosek wierzyciela podlegał uprzedniej weryfikacji przez sąd lub komornika. Taki model prowadziłby do faktycznego opóźnienia egzekucji również w sprawach, w których świadczenie rzeczywiście jest należne. Tym samym mógłby naruszać interes osób uprawnionych.

Ad 6

Ministerstwo Sprawiedliwości nie prowadzi wskazanych w interpelacji prac legislacyjnych. Obecnie obowiązujące regulacje dają gwarancje procesowe dla wszystkich uczestników postępowań alimentacyjnych. Czynią to w sposób kompleksowy i optymalny.

Skuteczność egzekucji alimentów stanowi istotny element polityki państwa w zakresie ochrony osób uprawnionych. Jest ona realizowana przede wszystkim przez zapewnienie szybkiej, sprawnej i skutecznej egzekucji należności alimentacyjnych. Są to wartości szczególnie chronione ze względu na charakter tych świadczeń. Jednocześnie dłużnik nie pozostaje bez środków ochrony w przypadku, gdy egzekucja jest prowadzona w zakresie niezajdującym uzasadnienia w aktualnym stanie zobowiązania. Przepisy Kodeksu postępowania cywilnego tworzą system instrumentów, które umożliwiają dłużnikowi:

- wykazanie wykonania obowiązku;
- poddanie czynności komornika kontroli sądowej;
- merytoryczne zakwestionowanie możliwości dalszego wykonywania tytułu wykonawczego.

Nie ma zatem podstaw do przyjęcia, że osoba zobowiązana do świadczeń alimentacyjnych pozostaje bez skutecznych instrumentów obrony. Przeciwnie - przepisy prawa przewidują konkretne i wzajemnie uzupełniające się środki procesowe. Ich wykorzystanie pozwala na ochronę praw dłużnika bez osłabiania podstawowej funkcji egzekucji alimentów, jaką jest zapewnienie osobie uprawnionej realnego i terminowego uzyskania należnych jej świadczeń.

Z wyrazami szacunku

Arkadiusz Myrcha/podpisano elektronicznie/